עֵגֶל נָזוּל

בְּתוֹךְ הַנַּחַל

סְעוּדָה שְׁלִישִׁית פָּרָשַׁת צַו – "שַׁבַּת הַגָּדוֹל"
ה'תשע"ח

חִבּוּרִים נִרְאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים מְעִירִים וּמְחַזְּקִים, אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל נוֹבְעִי מְקוֹר חָכְמָה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נֶפֶשׁ כָּל חַי וּמִשָּׁם יִשְׁקוּן הָעֲדָרִים, לְהִתְחַזֵּק בַּעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא בְּכָל דֶּרֶךְ שֶׁיִּרְצוּ נְעִימָיו

אֲשֶׁר נֶאֶמְרוּ עַל יְדֵי מוֹרֵנוּ רַבִּי **יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט"א עַל פִּי דַּרְכּוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל **מָרָן מוֹהָרַ"שׁ זי"ע**

בִּסְעוּדָה שְׁלִישִׁית סְעוּדַת רַעֲוָא דְרַעֲוִין, דִּבֵּר מַהַר"י דִּבּוּרִים נִפְלָאִים מֵעִנְיַן שַׁבָּת זוּ שֶׁלִּפְנֵי חַג הַפֶּסַח הַנִּקְרָא "שַׁבַּת הַגָּדוֹל".

פָּתַח וְאָמַר, הִנֵּה הַשַּׁבָּת הַזּוֹ נִקְרֵאת שַׁבָּת הַגָּדוֹל, וּבַשַּׁבָּת הַזּוֹ נוֹהֲגִים אֵצֶל כָּלָל יִשְׂרָאֵל לִדְרוֹשׁ דְּרָשָׁה וְנִקְרֵאת בְּפִי הָעָם "שַׁבָּת הַגָּדוֹל דְּרָשָׁה", וְאֵצֶל הָעוֹלָם יָדוּעַ שֶׁאוֹמְרִים דְּרוּשׁ וּפִלְפּוּל, וְכֵן שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, בְּשִׁעַת הַדְּרָשָׁה, כְּדֵי שֶׁהָעָם יֵדְעוּ אֶת הַהֲלָכוֹת.

אֲבָל צָרִיךְ לָדַעַת שֶׁמַּה שֶּׁקּוֹרִין לָזֶה בִּלְשׁוֹן דְּרָשָׁה, זֶה בָּא גַּם מִלְּשׁוֹן בִּקּוּשׁ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נה, ו-ז): "דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב; יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ" - שֶׁצְּרִיכִים לִדְרוֹשׁ אֶת עַצְמוֹ אֵיפֹה אֲנִי בָּעוֹלָם, וְלִקְרֹא אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלַעֲסֹק בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ עַל חַג הַפֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, שֶׁזּוֹ הִיא עֲבוֹדָתֵנוּ בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל.

וְהִנֵּה מִהְיוֹת שֶׁנִּקְרָא שַׁבָּת הַזּוֹ שַׁבָּת הַ'גָּדוֹל', מִכָּלָל דְּאִיכָּא 'קָטָן', וְנִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה אֵיזוֹהִי שַׁבָּת הַקָּטָן? אֶלָּא זֶה יָדוּעַ, אֲשֶׁר חַג הַפֶּסַח נִקְרָא שַׁבָּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא כג, טו): "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת", נִמְצָא שֶׁפֶּסַח נִקְרָא שַׁבָּת, וְזוֹהִי הַשַּׁבָּת הַקָּטָן. אֲבָל בְּדֶרֶךְ כְּלָל כָּל שְׁאָר שַׁבְּתוֹת שָׁנָה נִקְרָאִים שַׁבַּת הַגָּדוֹל. רַק מֵאַחַר שֶׁהַשַּׁבָּת הַזּוֹ חָלָה לִפְנֵי שַׁבָּת הַקָּטָן, קוֹרִין לָהּ שַׁבָּת הַגָּדוֹל, לוֹמַר שֶׁכְּנֶגֶד הַשַּׁבָּת הַבָּאָה עָלֵינוּ לְטוֹבָה הִיא שַׁבָּת הַגָּדוֹל.

וְלָמָּה בֶּאֱמֶת חַג הַפֶּסַח נִקְרָא שַׁבָּת 'קָטָן', וּסְתָם שַׁבָּת נִקְרֵאת גָּדוֹל? אֶלָּא, בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת יוֹרֶדֶת הַשְׁפָּעָה מִלְמַעְלָה, בְּלִי שׁוּם הִתְעוֹרְרוּת מִלְמַטָּה, שַׁבָּת זוֹ שַׁבָּת, כֵּן הִזְמַנְתָּ אוֹתָהּ, אוֹ לֹא, כֵּן הֵכַנְתָּ אֶת עַצְמְךָ אוֹ לֹא, שַׁבָּת זוֹ שַׁבָּת וְאַתָּה נִמְצָא בְּתוֹךְ הַשַּׁבָּת וְאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵחַ מִזֶּה, וְהַשֶּׁפַע יוֹרֵד אָז לְכָל הַשָּׁבוּעַ, וּכְמוֹ שֶׁמּוֹהָרַ"שׁ זַ"ל הָיָה אוֹמֵר תָּמִיד: "וַוילְסְטוּ יָא וַוילְסְטוּ נִישְׁט, דוּ בִּיסְט אִין שַׁבָּת", אֲבָל בְּחַג הַפֶּסַח הָיוּ צְרִיכִים לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ לְקַבָּלַת הָאוֹרוֹת, וּלְקַבָּלַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל מִצְרַיִם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נָתַן לָהֶם דַּם פֶּסַח וְדַם מִילָה, שֶׁתִּהְיֶינָה לָהֶם זְכִיוֹת שֶׁעִמָּהֶן יֵזְכוּ לָצֵאת מִמִּצְרַיִם, וּלְקַבֵּל אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל חַג הַפֶּסַח, וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (עֵין רוּת רַבָּה ו, א) שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עָשָׂה חֶסֶד עִם אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁלֹּא הָיוּ בְּיָדָם מִצּוֹת לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם בִּכְדֵי שֶׁיִּגָּאֲלוּ, וְנָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שְׁתֵּי מִצּוֹת שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בָּהֶן וְיִגָּאֲלוּ בִּזְכוּתָן, וְאֵלּוּ הֵן: דַּם פֶּסַח וְדַם מִילָה; נִמְצָא, שֶׁדַּיְקָא עַל יְדֵי הַפְּעֻלּוֹת שֶׁלָּהֶם שֶׁהֵכִינוּ אֶת עַצְמָם בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא זָכוּ לַגְּאֻלָּה, כִּי הַצְּרִכוּ לְאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, וְעַל יְדֵי הָאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא זָכוּ לְאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא, לְקַבֵּל אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת וְהָאוֹרוֹת שֶׁל פֶּסַח, מִלְּעֵילָּא. וְלָכֵן נִקְרָא פֶּסַח 'שַׁבָּת קָטָן', אֲבָל סְתָם שַׁבָּת נִקְרָא 'גָּדוֹל', כִּי בְּכָל שַׁבָּת יוֹרֶדֶת הַשְׁפָּעָה מִלְּעֵילָּא בְּלִי אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא, וְלָכֵן בְּשַׁבָּת קֹדֶם פֶּסַח קוֹרִין לַשַּׁבָּת הַזֶּה 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל', בִּכְדֵי לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, שֶׁעַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ לְקַבָּלַת הָאוֹרוֹת שֶׁל פֶּסַח שֶׁדּוֹרְשִׁים הֵכָנָה מִלְמַטָּה לְהָכִין אֶת הַכֵּלִים בִּכְדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים שֶׁיּוֹרְדִים בְּפֶסַח.

וְהַכְלִי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת הוּא 'הַפֶּה' שֶׁל הָאָדָם שֶׁמְּרַבֶּה לְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פא, יא): "הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ". וְלִכְאוֹרָה מַה פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל הַפָּסוּק 'הַרְחֶב פִּיךָ' שֶׁיִּפְתַּח אֶת הַפֶּה כִּפְשׁוּטוֹ סְתָם? בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא! אֵין טַעַם סְתָם לִפְתֹּחַ אֶת הַפֶּה בְּהַרְחָבָה. אֶלָּא הַפֵּרוּשׁ הוּא - שֶׁיִּפְתַּח אֶת הַפֶּה בִּתְפִלָּה וּבְקָשָׁה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, 'הַרְחֶב פִּיךָ' בִּתְפִלָּה, וְאָז אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: 'וַאֲמַלְאֵהוּ' אֲנִי אֲמַלֵּא אֶת הַכֵּלִים הָאֵלּוּ שֶׁבָּרָאתָ לְעַצְמְךָ עַל יְדֵי הַתְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת, כִּי בִּכְדֵי לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת צָרִיךְ כֵּלִים, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים אֵצֶל אֱלִישָׁע הַנָּבִיא שֶׁאָמַר אֶל אֵשֶׁת עוֹבַדְיָה הַנָּבִיא שֶׁתָּבִיא כֵּלִים רַבִּים, וּלְפִי כַּמּוּת הַכֵּלִים שֶׁהֵבִיאָה - כָּךְ יָצַק אֶת הַשֶּׁמֶן לְתוֹכָם, וְכַאֲשֶׁר נִגְמְרוּ הַכֵּלִים וְלֹא הָיוּ עוֹד - נִפְסַק הַשֶּׁמֶן. כִּי צָרִיךְ כֵּלִים כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע בְּתוֹכָם, וְאִם אֵין כֵּלִים - הַשֶּׁפַע נִשְׁפָּךְ עַל הָאָרֶץ וְאִי

אֶפְשָׁר לְקַבְּלוֹ. כִּי כַּמָּה כְּבָר נִכְנַס בַּיָּד? יֵשׁ לְךָ שְׁתֵּי יָדַיִם, כָּל מַה שֶׁנִּכְנַס בְּיָד, זוֹ כָּל מַה שֶׁאַתָּה יָכוֹל לִתְפֹּס, וְחוּץ מִזֶּה כְּלוּם, כִּי אֵין לְךָ אֵיפֹה לְהַכְנִיס אֶת הַשֶּׁפַע, וְלָכֵן מִי שֶׁהוּא אִישׁ חָכָם, מֵכִין כֵּלִים שֶׁתִּהְיֶה לוֹ אֶפְשָׁרוּת לְהֵיכָן לְהַכְנִיס אֶת הַשֶּׁפַע, וְעַל יְדֵי זֶה הוּא יָכוֹל לְמַלְאוֹת לְעַצְמוֹ כֵּלִים מְלֵאִים מִכָּל טוּב עִם הַרְבֵּה הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, וְהַפֶּה הוּא הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע, וּצְרִיכִים לְקַיֵּם (תְּהִלִּים פא, יא): "הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ" שֶׁיִּפְתְּחוּ אֶת הַפֶּה בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, שֶׁהָאָדָם יִפְתַּח אֶת הַפֶּה וְיוֹצִיא אֶת דְּבָרָיו הַנְּעִימִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְיִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, 'פְּתַח פִּיךָ וְיָאִירוּ דְּבָרֶיךָ', וְעַל יְדֵי זֶה הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא יְמַלֵּא לְךָ אֶת כָּל הַכֵּלִים שֶׁהֲכַנְתָּ בִּתְפִלָּתְךָ עִם כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת.

וּבֶאֱמֶת אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק (תְּהִלִּים פא, יא): "הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ" גַּם כִּפְשׁוּטוֹ - שֶׁיַּרְחִיב אֶת הַפֶּה כְּדֶרֶךְ הַמְּחַיֵּךְ שֶׁמַּרְחִיב אֶת הַפֶּה. וְזֶה 'הַרְחֶב פִּיךָ' שֶׁכְּשֶׁיִּפְתַּח אֶת הַפֶּה בִּתְפִלָּה, יַרְחִיבוּ בְּחִיּוּךְ גָּדוֹל, הַיְנוּ הַכַּוָּנָה שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּשִׂמְחָה, 'הַרְחֶב פִּיךָ', וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים בְּחוּשׁ שֶׁכְּשֶׁאָחָד מְחַיֵּךְ - הוּא מַרְחִיב אֶת הַפֶּה. וְזֶה מְסֻגָּל שֶׁיִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ כִּי רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת תְּפִלָּה סִימָן פא): 'תְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּשִׂמְחָה הִיא עֲרֵבָה וּמְתוּקָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ'.

וְהַכְּלָל שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיב אֶת הַפֶּה בִּתְפִלָּה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כְּדֵי לִיצוֹר כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹרוֹת שֶׁל פֶּסַח, וְאָכֵן דַּיְקָא בַּשַּׁבָּת הַזּוֹ הוּא הַזְּמַן הַמְסֻגָּל בְּיוֹתֵר לְכָל זֶה, כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁהַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעַ הַבָּא, נִשְׁפָּעוֹת עַל יְדֵי הִתְנַהֲגוּת הָאָדָם בַּשַּׁבָּת הַקּוֹדֶמֶת. וּכְפִי הַשַּׁבָּת, כָּךְ מִתְנַהֵג כָּל הַשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְלָכֵן עִכְשָׁו לִפְנֵי פֶּסַח הוּא הַזְּמַן הַכִּי נָכוֹן וַהֲכִי חָשׁוּב לְהָכִין אֶת הַכֵּלִים בִּכְדֵי לְקַבֵּל בָּהֶם אֶת הָאוֹרוֹת הָעוֹמְדִים לָרֶדֶת בַּשָּׁבוּעַ הַזֶּה שֶׁל פֶּסַח, כִּי בְּחַג הַפֶּסַח יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם אוֹר גָּדוֹל, וְהַשְׁפָּעוֹת גְּדוֹלוֹת.

וְהִנֵּה בַּשֵּׁם שֶׁל הַשַּׁבָּת בְּעַצְמוֹ מְרֻמָּזֶת חוֹבַת עֲבוֹדַת הָאָדָם בַּשַּׁבָּת הַזּוֹ, כִּי 'גָּדוֹל' - מְרַמֵּז עַל תְּפִלָּה, וְלָכֵן קוֹרִין לַשַּׁבָּת הַזּוֹ 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל', כִּי כָּל הָעִנְיָן שֶׁל 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל', הוּא לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ לְהִתְחַזֵּק בִּתְפִלָּה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְשֶׁנִּשְׁפּוֹךְ תְּפִלּוֹת תְּחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בַּעֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה וּבְגַדְלוּת הַמּוֹחִין, שֶׁנִּזְכֶּה לְקִדֻּשַׁת פֶּסַח. וְהַתְּפִלָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת בְּלִי צְמְצוּם, וְלֹא לְקַמֵּץ בִּתְפִלּוֹת, רַק לִזְרֹק הַתְּפִלּוֹת בַּעֲשִׂירוּת כְּדֶרֶךְ הֶעָשִׁיר שֶׁזּוֹרֵק כֶּסֶף עַל יְמִינוֹ וְעַל שְׂמֹאלוֹ, הִנֵּה קַח, הִנֵּה קַח, מִכָּל הַכִּיסִים שֶׁלּוֹ נוֹזֵרק כֶּסֶף לְכֹל, בְּלִי שׁוּם צְמְצוּם וּגְבוּלִים, וְהָיָה רָגִיל מוֹהֲרָא"ש זַ"ל לַחֲזֹר עַל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה סג, ה): עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית כא, כה) "וַיַּעְתֵּר יִצְחָק לַה'" שֶׁשָּׁפַךְ תְּפִלּוֹת בַּעֲשִׂירוּת; וְהָיָה מוֹהֲרָא"ש זַ"ל מַמְחִישׁ לָנוּ מַה הַכַּוָּנָה שֶׁל תְּפִלָּה בַּעֲשִׂירוּת, שֶׁכְּמוֹ הֶעָשִׁיר, כָּל הַכִּיסִים שֶׁלּוֹ מְלֵאִים בְּכֶסֶף, וּכְשֶׁמְּבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ נְדָבָה - הוּא זוֹרֵק כֶּסֶף בְּלִי חֶשְׁבּוֹנוֹת וּבְלִי קַטְנוּת הַמּוֹחִין, רַק זוֹרֵק וְשׁוֹפֵךְ כֶּסֶף בַּעֲשִׂירוּת וּבִגְדֻלּוּת הַמּוֹחִין לְכָלָם, כִּי לֹא חָסֵר לוֹ, כְּמוֹ כֵן הָיוּ הַתְּפִלּוֹת שֶׁל יִצְחָק אָבִינוּ 'וַיַּעְתֵּר יִצְחָק' - שֶׁהָיָה שׁוֹפֵךְ תְּפִלּוֹת בַּעֲשִׂירוּת, וְכָךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת הַתְּפִלָּה שֶׁל כָּל אִישׁ יִשְׂרְאֵלִי, לִזְרֹק תְּפִלּוֹת בַּעֲשִׂירוּת מִבְּלִי לַחֲסֹךְ בְּדִבּוּרִים, רַק לִשְׁפּוֹךְ שִׂיחוֹ וּתְפִלָּתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בַּעֲשִׂירוּת גְּדוֹלָה, וְזוֹ כָּל הַגְּדֻלָּה הָאֲמִתִּית, הַיְנוּ תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה זוֹהִי הַגְּדֻלָּה, וְלָכֵן נִקְרֵאת שַׁבָּת הַגָּדוֹל, כִּי בַּשַּׁבָּת הַזּוֹ צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה, וּ'תְּפִלָּה' נִקְרָא 'גָּדוֹל', כְּמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר (לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א' סִימָן רנ) [וְאַגַּב, מוֹהֲרָא"ש זַ"ל הָיָה תָּמִיד דּוֹרֵשׁ עַל תּוֹרָה זוֹ בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל] וְזֶה לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל: וּתְפִלָּה הוּא בְּחִינַת הַשְׂגָּחָה לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע, כִּי הַטֶּבַע מְחַיֵּב כָּךְ, וּתְפִלָּה מְשַׁנֶּה הַטֶּבַע, וְהוּא בְּחִינוֹת גָּדוֹל, בְּחִינַת (דְּבָרִים ד, ז): "כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו", כִּי זֶה גְּדֻלָּתֵנוּ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתֵנוּ, וּמְשַׁנֶּה הַטֶּבַע עַל יְדֵי הַשְׂגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־ב ח, ד): "סַפְּרָה נָּא לִי אֵת כָּל הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע", וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (מְגִלָּה כז.): 'וֶאֱלִישָׁע דְּעָבֵד בְּרַחֲמֵי הוּא דְּעָבֵד', נִמְצָא, שֶׁתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסִּים וְהַשְׂגָּחָה הֶפֶךְ הַטֶּבַע, הִיא בְּחִינַת גְּדוֹל, עַד כַּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל. כִּי בֶּאֱמֶת זֶה עִקַּר 'הַגְּדֻלָּה', לְדַבֵּר וּלְהִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְלֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת קָמְצָן וְעָנְיוֹ כְּשֶׁמַּגִּיעַ לִתְפִלָּה, כִּי כְּשֶׁמַּגִּיעַ לִתְפִלָּה צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה לְאָדָם גַּדְלוּת, הַיְנוּ שֶׁיֵּדַע שֶׁכֵּן יֵשׁ לִי כֹּחַ בִּתְפִלָּתִי, הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כֵּן שׁוֹמֵעַ אוֹתִי, וְלֹא לִפּוֹל בְּקַטְנוּת כְּאִלּוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לֹא מַקְשִׁיב לִי.

וְרוֹאִים אֵצֶל הָרֶבִּי"ס בְּדוֹרֵנוּ שֶׁחוֹתְמִים לְיַד שְׁמָם הק' ... וּבֶאֱמֶת זֶה אוּלַי קְצָת חָרִיף מַה שֶּׁאֲנִי רוֹצֶה לְהַגִּיד עַל זֶה, כִּי בֶּאֱמֶת הֲלֹא גַּם אֵצֶל הַצַּדִּיקִים הַקּוֹדְמִים רוֹאִים כְּאִלּוּ לְשׁוֹנוֹת שֶׁחָתְמוּ אֶת עַצְמָם הק', אֲבָל הֵם, הַצַּדִּיקִים

שֶׁבַּדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים - הָיוּ בֶּאֱמֶת בְּעֵינֵי עַצְמָם כְּלֹא מַמָּשׁ, אֲבָל הַיּוֹם יֵשׁ כְּאֵלּוּ שֶׁסְּתָם מֻחָמָת כָּבוֹד חוֹתְמִים אֶת עַצְמָם כָּכָה הק', שֶׁהוּא הָרֹאשִׁי תֵּבוֹת 'הַקָּטָן', הַיְנוּ שֶׁהוּא חוֹתֵם אֶת עַצְמוֹ הַקָּטָן ... (וְהַשֵּׁם שָׁלוֹם), וּבֶאֱמֶת זֶה סְתָם צְחוֹק, כִּי מִי בִּכְלָל אָמַר לְךָ שֶׁאַתָּה גָּדוֹל שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לַחְתֹּם אֶת עַצְמְךָ שֶׁאַתָּה קָטָן? עַל מַה אַתָּה חוֹשֵׁב בִּכְלָל שֶׁאַתָּה גָּדוֹל שֶׁתִּצְטָרֵךְ לְהַגִּיד: לֹא! אֲנִי קָטָן? מֵילָא הַצַּדִּיקִים הַקּוֹדְמִים, בִּפְרָט הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם מֶענְדִיל מִוִּיטֶעבְּסְק זי"ע, שֶׁחָתַם אֶת עַצְמוֹ: "נְאוּם הַשָּׁפֵל בֶּאֱמֶת מְנַחֵם מֶענְדִיל בֶּן הָרַב מו"ה מֹשֶׁה זצללה"ה", כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים בְּסִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ, סֵפֶר "פְּרִי הָאָרֶץ" כַּמָּה פְּעָמִים. הוּא בֶּאֱמֶת הָיָה בְּעֵינֵי עַצְמוֹ כְּלוּם שֶׁבִּכְלוּם, וְרַבּוֹ הַמַּגִּיד מִמֶּעזְרִיטְשׁ הָיָה צָרִיךְ לְחַזֵּק אוֹתוֹ וּלְהָרִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִפּוֹל כָּל־כָּךְ בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, וְהָיָה הַמַּגִּיד אוֹמֵר לוֹ תָּמִיד 'אֵיפֹה שֶׁאַתָּה מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה רַק אֵיזֶה אָדָם, תֵּדַע לְךָ שֶׁאַתָּה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ'... אֲבָל סְתָם בֶּן אָדָם שֶׁחוֹתֵם אֶת עַצְמוֹ הק', מִי אָמַר לְךָ בִּכְלַל שֶׁאַתָּה גָּדוֹל, שֶׁתִּצְטָרֵךְ לְהַגִּיד 'לֹא, אֲנִי קָטָן'?.

וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁהָאָדָם שֶׁהוּא כְּבָר בְּאֵיזוֹ מַדְרֵגָה אֵין לוֹ לְקַחַת אֶת הַגְּדֻלָּה לְעַצְמוֹ, הוּא צָרִיךְ לְקַשֵּׁר הַכֹּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, כָּל הַמַּדְרֵגוֹת שֶׁלּוֹ צָרִיךְ שֶׁיְּקַשֵּׁר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, לְדַעַת שֶׁהַכֹּל מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְזֶה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק (דְּבָרִים ד, ז): "כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו" עִקַּר הַגְּדֻלּוּת הוּא - כְּשֶׁהוּא קָרוֹב אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַדְרֵגוֹתָיו הֵן מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא מְקַשֵּׁר אֶת הַכֹּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ אֶת הַכָּבוֹד וְהַגְּדֻלָּה לְעַצְמוֹ, זוֹהִי הַגְּדֻלּוּת הָאֲמִתִּית.

וּכְמוֹ שֶׁאָמְרִנוּ לְעֵיל, שֶׁעִקַּר הַגְּדֻלּוּת הוּא הַתְּפִלָּה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמֵר רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן שָׁם) 'כִּי זֶה גְּדֻלָּתֵנוּ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתֵנוּ', וְיָדוּעַ בֵּינֵינוּ נִגּוּנוֹ שֶׁל מוֹהַרַ"ן תְּ זַ"ל עַל הַמִּלִּים: "גְּדֻלָּתֵנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ תִּתְגַּלֶּה כְּשֶׁיָּבֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ" כִּי הֲלֹא לִכְאוֹרָה נִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה, מַה פֵּרוּשׁ שֶׁתִּתְגַּלֶּה גְּדֻלָּתֵנוּ? שֶׁיִּתְגַּלֶּה שֶׁאֲנַחְנוּ גְּדוֹלִים? חֲסִידוּת גְּדוֹלָה? מַה הַפֵּרוּשׁ שֶׁתִּתְגַּלֶּה גְּדֻלָּתֵנוּ? אֶלָּא הַפֵּרוּשׁ הוּא, שֶׁמְּשִׁיחַ צִדְקֵנוּ יְגַלֶּה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֶת עִנְיַן הַתְּפִלָּה וְהַהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁזֶּה עִקַּר גְּדֻלָּתֵנוּ. וּכְמוֹ שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר כִּי זֶה גְּדֻלָּתֵנוּ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתֵנוּ, וּמְשַׁנֶּה הַטֶּבַע עַל יְדֵי הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים־ב ח, ד): "סַפְּרָה נָּא לִי אֵת כָּל הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע" - שֶׁזּוֹ מַעֲלַת הַתַּלְמִיד שֶׁמְּבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי אֶל רַבּוֹ, שֶׁזּוֹכֶה לְקַבֵּל פִּי שְׁנַיִם מֵרַבּוֹ, וְאֱלִישָׁע הַנָּבִיא זָכָה לְקַבֵּל פִּי שְׁנַיִם מֵרַבּוֹ, וְעָשָׂה גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת, אֲבָל הַכֹּל הָיָה עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה כז.): 'וֶאֱלִישָׁע דְּעָבַד בְּרַחֲמֵי (בִּתְפִלָּה) הוּא דְּעָבַד', נִמְצָא, שֶׁתְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסִּים וְהַשְׁגָּחָה הֶפְךְ הַטֶּבַע, הִיא בְּחִינַת גְּדוֹל; עַיֵּן בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל. וְזוֹהִי כָּל כַּוָּנַת הַגְּדֻלָּה 'שֶׁתִּתְגַּלֶּה גְּדֻלָּתֵנוּ כְּשֶׁיָּבֹא מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ', הַיְנוּ עִנְיַן הַתְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת.

וְהִנֵּה עַכְשָׁו לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח שֶׁאָנוּ עוֹמְדִים לִפְנֵי הִתְגַּלּוּת אֵלִיָּהוּ שֶׁיָּבֹא אֵלֵינוּ - צְרִיכִים אָנוּ לְהָכִין אֶת עַצְמֵינוּ בְּיוֹתֵר עִם תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, כְּמוֹ תַּלְמִידוֹ אֱלִישָׁע, כִּי רַבּוֹ שֶׁל אֱלִישָׁע הָיָה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא, וְעַכְשָׁו בְּחַג הַפֶּסַח שֶׁהוּא עֵת הִתְגַּלּוּת אֵלִיָּהוּ - צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עֹז בִּתְפִלָּה.

וְזֶה גַּם מַה שֶּׁכָּתוּב (מַלְאָכִי ג, כג) "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא", כִּי מַה יִּהְיֶה בְּעֵת שֶׁמְּשִׁיחַ יָבֹא? רַק הָעִנְיָן שֶׁל תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁזֶּה נִקְרָא גָּדוֹל, וְזוֹ הַכַּוָּנָה שֶׁל "יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא", 'הַגָּדוֹל' הַיְנוּ עִנְיַן הַתְּפִלָּה שֶׁיִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם כְּשֶׁיָּבֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ.

מוֹהַרַנַ"תְּ זַ"ל כְּשֶׁהִגִּיעַ לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח אָמַר פַּעַם: "אוֹיְף פֶּסַח וועט זַיין, אָבֶּער וואו נֶעמְט מֶען דֶעם פֶּסַח אַלַיין?" ["עַל הוֹצָאוֹת חַג הַפֶּסַח יִהְיֶה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל אֵיךְ לוֹקְחִים אֶת קְדֻשַּׁת הֶחָג בְּעַצְמוֹ?"] וְכַיָּדוּעַ פִּתְגָּם הָעוֹלָם, לָמָּה נִקְרָא הֶחָג הַזֶּה 'פֶּסַח' אֶלָּא זֶה לָשׁוֹן נוֹפֵל עַל לָשׁוֹן 'פְּ־סַח', בַּשָּׂפָה הָאַנְגְּלִית 'לְשַׁלֵּם' קוֹרְאִין 'פְּ', וּבְאִידִישׁ הַמִּילָה 'הַרְבֵּה' אוֹמְרִים 'סַח' וְהָעוֹלָם אוֹמְרִים שֶׁהֶחָג הַזֶּה נִקְרָא 'פֶּסַח' כִּי מְשַׁלְּמִים הַרְבֵּה כֶּסֶף בֶּחָג הַזֶּה, כִּי הַהוֹצָאוֹת שֶׁל הַחַג, מַצּוֹת, וְיַיִן, וְכוּ', וְכוּ', עוֹלִים הַרְבֵּה כֶּסֶף, וְ'עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים פַּרְנָסָה', צְרִיכִים לְהַרְבֵּה הַשְׁפָּעוֹת עַל הֶחָג הַזֶּה, לָכֵן יֵשׁ לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת הַזּוֹ 'שַׁבָּת הַגָּדוֹל' מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, בִּשְׁבִיל לְהָכִין אֶת עַצְמֵנוּ עַל הֶחָג הַזֶּה לְקַבֵּל אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת, וּבְעִקַּר הַהַשְׁפָּעוֹת רוּחָנִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מוֹהַרַנַ"תְּ זַ"ל: "אוֹיְף פֶּסַח וועט זַיין, אָבֶּער וואו נֶעמְט מֶען דֶעם פֶּסַח אַלַיין?" ["עַל הוֹצָאוֹת חַג הַפֶּסַח יִהְיֶה בְּעֶזְרַת

הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל אֵיךְ לוֹקְחִים אֶת קְדֻשַּׁת הֶחָג בְּעַצְמוֹ?"], כִּי עָלֵינוּ לָדַעַת שֶׁהַכֵּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם אֶת כָּל הָאוֹרוֹת שֶׁל חַג הַפֶּסַח נוֹצָרִים עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה, הֵן הַהַשְׁפָּעוֹת הַנִּשְׁמִיּוֹת שֶׁאָנוּ צְרִיכִים מֵאֵד, וְהֵן הַהַשְׁפָּעוֹת הָרוּחָנִיּוֹת, וְאָנוּ צְרִיכִים לְהָכִין אֶת הַכֵּלִים הָאֵלּוּ, וְלָכֵן נוֹתְנִים לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת הַזֹּאת קֹדֶם חַג הַפֶּסַח, שֶׁבְּאֶמְצָעוּתָהּ אָנוּ מְכִינִים אֶת עַצְמֵנוּ לְקַבָּלַת הַשֶּׁפַע וְהַקְּדֻשָּׁה.

וְהַנָּה בַּשַּׁבָּת הַזּוֹ נוֹהֲגִין הָעוֹלָם לוֹמַר אֶת הַהַגָּדָה מֵ'עֲבָדִים הָיִינוּ', עַד 'לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ', וְיֵשׁ בָּזֶה גַּם מִנְהָגִים שׁוֹנִים, יֵשׁ שֶׁכֵּן נוֹהֲגִים לוֹמַר, וְיֵשׁ גַּם כְּאֵלּוּ שֶׁנּוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לוֹמַר, וּשְׁנֵיהֶם יֵשׁ לָהֶם טַעַם בַּדָּבָר. אֵלּוּ שֶׁאוֹמְרִים הוּא מוּבָן בִּפְשִׁיטוּת, כִּי כָּךְ מוּבָא בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּדִבְרֵי הָרַמ"א (אֹרַח חַיִּים סִימָן תל סָעִיף א') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהַמִּנְהָג לוֹמַר בְּמִנְחָה הַהַגָּדָה מִתְּחִלַּת "עֲבָדִים הָיִינוּ" עַד "לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ", עַיֵּן שָׁם. אֲבָל יֵשׁ גַּם כְּאֵלּוּ שֶׁלֹּא אוֹמְרִים אֶת זֶה [וּבְפִשְׁטוּת מִנְהָגוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש זַ"ל הָיָה גַּם כֵּן שֶׁלֹּא לוֹמַר], וְטַעֲמָם מֻחְמָת שֶׁכָּתוּב בְּתוֹךְ הַהַגָּדָה: "יָכוֹל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ, תַּלְמוּד לוֹמַר בַּיּוֹם הַהוּא, אִי בַּיּוֹם הַהוּא יָכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם, תַּלְמוּד לוֹמַר - בַּעֲבוּר זֶה, בַּעֲבוּר זֶה לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ מַצָּה וּמָרוֹר מֻנָּחִים לְפָנֶיךָ", וְעַכְשָׁו עֲדַיִן אֵין הַמַּצָּה וּמָרוֹר מֻנָּחִים לְפָנֶיךָ, זֶה עֲדַיִן לִפְנֵי פֶּסַח, וְלָכֵן לֹא אוֹמְרִים.

וְכֵן יֵשׁ מִנְהָג בְּאֶמְצַע חַג הַפֶּסַח בְּתוֹךְ אֲמִירַת הַהַגָּדָה, כְּשֶׁמַּגִּיעִים אֶל "לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ" אוֹמְרִים 'עַד כָּאן אוֹמְרִים בַּשַּׁבָּת הַגָּדוֹל'. אֲבָל זֶה כְּבָר אֵינוֹ מִנְהָג, זֶה רַק כְּדִגְמַת מַה שֶּׁמְּסַפְּרִים עַל הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם הֶחְשִׁיבוּ מְאֹד אֶת הַתְּמִימוּת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בְּחַג הַפֶּסַח וְהָיוּ הוֹלְכִים לְהַקְשִׁיב לַאֲמִירַת הַהַגָּדָה מִבַּעַד חַלּוֹנוֹת בָּתֵּיהֶם שֶׁל פְּשׁוּטֵי עָם, וְהָיוּ מִשְׁתַּעְשְׁעִים מְאֹד לִשְׁמֹעַ אֶת הַפְּרוּשִׁים שֶׁלָּהֶם שֶׁאָמְרוּ בְּתִמִּימוּת מִבְּלִי אֲפִלּוּ לָדַעַת הַפֵּרוּשׁ הַמִּלּוֹת שֶׁל מַה שֶּׁאָמְרוּ, וּכְמוֹ אֶחָד שֶׁאָמַר דָּם, צְפַרְדֵּעַ, כִּנִּים, וְכוּ', בְּדִגְמַת אֲשַׁמְּנוּ, בָּגַדְנוּ, גָּזַלְנוּ, וְכוּ'. כִּי הָעִקָּר הוּא הַתְּמִימוּת.

אֲבָל זֶה יָדוּעַ, אֲשֶׁר יֵשׁ כָּזֶה מַשָּׂג כְּשֶׁרוֹצִים לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּאֵיזֶה דָּבָר, שֶׁבִּשְׁעַת הַדְּחָק אֶפְשָׁר לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ עַל יְדֵי שֶׁמַּזְכִּירִים אֶת הָרֵישָׂא וְהַסֵּיפָא שֶׁל הָעִנְיָן, כְּדִגְמַת תִּקּוּן לֵיל שָׁבוּעוֹת שֶׁרוֹצִים לַעֲבוֹר עַל כָּל הַתּוֹרָה וּמַזְכִּירִים רֹאשׁ וְסוֹף שֶׁל הַפֶּרֶק, וְכֵן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ, וְלָכֵן נַזְכִּיר כָּאן גַּם כֵּן אֶת הָרֵישָׂא וְהַסֵּיפָא שֶׁל הַגָּדָה שֶׁאוֹמְרִים בַּשַּׁבָּת הַגָּדוֹל, וְהוּא, שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר הַהַגָּדָה מִתְּחִלַּת 'עֲבָדִים הָיִינוּ' עַד 'לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ', וְיָדוּעַ שֶׁהָאֲרִיזַ"ל אוֹמֵר, שֶׁכָּל יְרִידַת עַם יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיְתָה בִּשְׁבִיל לְכַפֵּר עַל חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, כִּי כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּמִצְרַיִם בַּעֲבוֹדַת פֶּרֶךְ קָשָׁה, הָיוּ מֵאֵלּוּ הַנִּצּוֹצוֹת שֶׁנָּפְלוּ מֵחֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְזֶה הַפֵּרוּשׁ 'עֲבָדִים הָיִינוּ' - 'לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ', שֶׁכָּל מַה שֶּׁהָיִינוּ עֲבָדִים בְּמִצְרַיִם הָיְתָה בִּכְדֵי לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ, הַיְנוּ עִנְיַן תִּקּוּן חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן.

וּמְסַפֵּר עַל הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי יוֹנָתָן אֵיבְּשִׁיץ זַ"ל שֶׁהָיָה יֶלֶד פִּקֵּחַ מְאֹד, וּפַעַם הֵכִינָה לוֹ אִמּוֹ לַאֲרוּחַת בֹּקֶר דָּג קָטָן, אֲבָל לֹא אֶת כָּל הַדָּג, רַק רֹאשׁוֹ שֶׁל הַדָּג וְהַזָּנָב שֶׁל הַדָּג, שְׁתֵּיהֶם רֹאשׁ וְזָנָב שֶׁל הַדָּג צְמוּדִים אֶחָד לַשֵּׁנִי בְּתוֹךְ הַצַּלַּחַת, וּכְשֶׁהוּא קָם בַּבֹּקֶר וְרָאָה אֶת זֶה הָלַךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְחָזַר תֵּכֶף וּמִיָּד אַחַר חֲמֵשׁ דַּקּוֹת, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ אִמּוֹ מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה שֶׁחָזַרְתָּ כָּל כָּךְ מַהֵר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת? עָנָה הַבֵּן שֶׁהָיָה עֲדַיִן יֶלֶד קָטָן, אִמִּי! רָאִיתִי שֶׁהֻכְנַסְתְּ לִי לַאֲרוּחַת בֹּקֶר - דָּג, וְרָאִיתִי בַּצַּלַּחַת רַק אֶת הָרֹאשׁ וְהַזָּנָב, עָשִׂיתִי גַּם אֲנִי כָּכָה, לָקַחְתִּי אֶת הַסִּדּוּר וְהִתְחַלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל מֵהַהַתְחָלָה 'אֲדוֹן עוֹלָם', וְדִלַּגְתִּי לְסוֹף הַתְּפִלָּה 'עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ', וְכָךְ סִיַּמְתִּי אֶת כָּל הַתְּפִלָּה, כִּי הֵבַנְתִּי מֵהַדָּג הַזֶּה שֶׁאִם אֶפְשָׁר לְחַבֵּר רֹאשׁ וְזָנָב לִהְיוֹת דָּג שָׁלֵם, אֲזַי גַּם בִּתְפִלָּה אוּלַי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה וְסִיַּמְתִּי אֶת כָּל הַתְּפִלָּה, כָּכָה אָמַר בְּפִקְחוּתוֹ לְאִמּוֹ בְּדַרְכּוֹ בְּדִיחָה.

וְכַמּוּבָן זֶה רַק טוֹב בִּשְׁבִיל 'בְּדִיחָה', אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַתְּפִלָּה צְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל מֵהַהַתְחָלָה עַד הַסּוֹף וְלֹא לְדַלֵּג, וְלִשְׁפֹּךְ תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת בַּעֲשִׂירוּת, וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵין לָנוּ עֲדַיִן אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת, שֶׁרוֹאִים בַּצַּלַּחַת רַק אֶת הָרֹאשׁ וְהַזָּנָב, וְחָסֵר לָנוּ עֲדַיִן הַרְבֵּה מֵהַגַּשְׁמִיּוּת שֶׁלָּנוּ אֵין לָנוּ לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל זֶה, רַק לְהַמְשִׁיךְ לִשְׁפֹּךְ תְּפִלּוֹת אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכֵן עָלֵינוּ לְהִתְפַּלֵּל אֶת הַתְּפִלּוֹת הַסְּדוּרוֹת מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר דַּיְקָא מֵהַהַתְחָלָה וְעַד הַסּוֹף בְּלִי לְדַלֵּג, וּלְהִתְבּוֹדֵד הַרְבֵּה אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָךְ לְהָכִין הַרְבֵּה כֵּלִים לְקַבֵּל אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת.

וּמוֹהַרָא"שׁ זַ"ל הָיָה רָגִיל לוֹמַר שֶׁבַּהַתְחָלָה כְּשֶׁאָדָם עוֹד לֹא מַרְגִּל בִּתְפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, שֶׁיַּתְחִיל עִם חֲמֵשׁ דַּקּוֹת, וְכָךְ כְּשֶׁיַּתְחִיל עִם חֲמֵשׁ דַּקּוֹת וְיֹאמַר לְעַצְמוֹ:

"אֲנִי עַכְשָׁו מְדַבֵּר אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא רַק חָמֵשׁ דַּקּוֹת", זֶה כְּבָר יָקֵל מֵעָלָיו אֶת מַשָּׂאוֹ הַכָּבֵד שֶׁחוֹשֵׁב כְּאִלּוּ מִי יוֹדֵעַ מַה זֶּה כָּל הָהָר הַזֶּה שֶׁל הִתְבּוֹדְדוּת, כִּי חָמֵשׁ דַּקּוֹת הִתְבּוֹדְדוּת כָּל אֶחָד יָכוֹל לַעֲשׂוֹת, אַף שֶׁאֵינוֹ מֻרְגָּל כְּלָל לְהִתְבּוֹדֵד אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָךְ כְּשֶׁיַּתְחִיל עִם חָמֵשׁ דַּקּוֹת - כְּבָר יַזְכִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּעוֹד כַּמָּה דְּבָרִים וְעִנְיָנִים שֶׁרָצָה לְבַקֵּשׁ מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְכָכָה יִתְרַחֵב לוֹ הַדִּבּוּר בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּכְבָר לֹא יִרְצֶה לְהַפְסִיק לְדַבֵּר.

וְקִשַּׁר מַהַר"י נ"י אֶת כָּל הָעִנְיָן לְפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ, וְאָמַר, הִנֵּה קָרָאנוּ בְּפָרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ - 'צַו אֶת אַהֲרֹן', וְאוֹמֵר רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ: 'אֵין צַו אֶלָּא לְשׁוֹן זְרִיזוּת מִיָּד וּלְדוֹרוֹת, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, **בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הַכָּתוּב לְזָרֵז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס**'; כִּי זֶה כָּל הָעִנְיָן שֶׁאָנוּ מְדַבְּרִים פֹּה שֶׁצְּרִיכִים לְהָכִין אֶת הַכִּיסִים לְקַבֵּל אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת, וּבְפָרָשָׁתֵנוּ שֶׁל שַׁבָּת הַגָּדוֹל מַזְהִיר אוֹתָנוּ רַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ וּמְזָרֵז אוֹתָנוּ: בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִסָּרוֹן כִּיס - שֶׁנָּכִין אֶת הַכִּיסִים בִּכְדֵי לְקַבֵּל אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁעוֹמְדִים לָרֶדֶת הַשָּׁבוּעַ מֵהַשָּׁמַיִם, וּכְדִגְמַת הָרַבָּנִים שֶׁמְּקַבְּלִים כָּל הַזְּמַן פִּתְקָאוֹת וּפְדְיוֹנוֹת וְכוּ' וְהוֹלְכִים עִם בִּגְדֵי מֶשִׁי, בְּגָדִים הַמְיֻחָדִים לְהָרַבָּנִים, שֶׁהַכִּיסִים שֶׁלָּהֶם תְּפוּרִים בַּאֲלַכְסוֹן, שֶׁנִּפְתָּח מִן הַצַּד, וְהַכִּיס יוֹתֵר עָמוֹק בִּכְדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם יוֹתֵר מָקוֹם בַּכִּיסִים לְהַכְנִיס שָׁם אֶת כָּל מַה שֶּׁמְּקַבְּלִים מֵהָעָם, כִּי בִּכְדֵי לְקַבֵּל הַהַשְׁפָּעוֹת צְרִיכִים לְהָכִין כִּיסִים גְּדוֹלִים שֶׁיִּהְיֶה מָקוֹם אֵיפֹה לְהַכְנִיס אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת, וְזֶה מַה שֶּׁרַשִׁ"י הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר לָנוּ פֹּה בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל - שֶׁבְּיוֹתֵר צָרִיךְ לְזָרֵז בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִסָּרוֹן כִּיס, אָנוּ צְרִיכִים בַּשַּׁבָּת הַזֹּאת לְהָכִין אֶת הַכִּיסִים לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת וְהַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל חַג הַפֶּסַח.

כִּי בַּפֶּסַח צְרִיכִים אָנוּ לְהַרְבֶּה הַשְׁפָּעוֹת, וְכֵן אָז הוּא הַזְּמַן שֶׁהַיְלָדִים חוֹטְפִים אֶת הָאֲפִיקוֹמָן, וּצְרִיכִים גַּם עַל זֶה הַשְׁפָּעוֹת מִן הַשָּׁמַיִם, וְלָכֵן מְכִינִים לְהָאֲפִיקוֹמָן גַּם כֵּן כִּיס, 'כִּיס הָאֲפִיקוֹמָן', כִּי צְרִיכִים כִּיס לְהַשְׁפָּעוֹת בִּשְׁבִיל הָאֲפִיקוֹמָן, וְהַיּוֹם יֵשׁ לַיְלָדִים הַשָּׂגוֹת גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה לָהֶם פַּעַם, הֵם רוֹצִים דְּבָרִים גְּדוֹלִים, מֵילָא יֶלֶד קָטָן, עִם סְכָרִיָּה וּמַמְתַּק קָנִיתָ אוֹתוֹ, וְהוּא כְּבָר מְרֻצֶּה וְשָׂמֵחַ. אֲבָל הַיְלָדִים הַגְּדוֹלִים רוֹצִים דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְיִקָּרִים, וַאֲנִי אוֹמֵר תָּמִיד: 'תְּפַסְתָּ מְעוּט תְּפַסְתָּ, תְּפַסְתָּ מְרֻבֶּה לֹא תְּפַסְתָּ' אִם אַתָּה מְבַקֵּשׁ דָּבָר יָקָר אֲנִי רוֹצֶה טִיּוּל לְכָל הָעוֹלָם, בְּוַדַּאי הָאַבָּא מְנַעֲנֵעַ בְּרֹאשׁוֹ 'כֵּן'... כִּי הוּא רוֹצֶה לְהַסְפִּיק אֶת 'חֲצוֹת' - סוֹף זְמַן אֲכִילַת הָאֲפִיקוֹמָן, וּמֵחֹסֶר בְּרֵירָה, מַרְאֶה שֶׁהוּא מַסְכִּים... אֲבָל זֶה מוּבָן מֵעַצְמוֹ שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לְמַלְאוֹת לְךָ אֶת בַּקָּשָׁתְךָ, אָז מִמֵּילָא מַה יָּצָא לְךָ מִזֶּה? 'כְּלוּם'! כִּי בַּסּוֹף לֹא תְּקַבֵּל כְּלוּם. יוֹתֵר טוֹב שֶׁתְּבַקֵּשׁ מַשֶּׁהוּ נוֹרְמָלִי וּמְצִיאוּתִי שֶׁזֶּה טוֹב בִּשְׁבִילְךָ וּבִשְׁבִיל הַנְּשָׁמָה שֶׁלְּךָ, כְּגוֹן אֵיזֶה סֵפֶר, שֶׁזֶּה הָאַבָּא יָכוֹל בְּקַלּוּת לִקְנוֹת לְךָ, וְאַדְרַבָּה! הוּא עוֹד יִשְׂמַח לִקְנוֹת לְךָ אֶת הַסֵּפֶר שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ, וְכָךְ תְּקַבֵּל אֶת הָאֲפִיקוֹמָן שֶׁלְּךָ. אַל תְּבַקֵּשׁ מַשֶּׁהוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָבִיךָ לַעֲמֹד בָּזֶה, כַּמָּה כְּבָר גָּדוֹל הַכִּיס שֶׁל הָאֲפִיקוֹמָן? הֲלֹא סוֹף סוֹף הוּא כִּיס קָטָן! וְלָכֵן יֶלֶד שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׂכֶל מְבַקֵּשׁ דָּבָר נוֹרְמָלִי, כְּגוֹן אֵיזֶה סֵפֶר יָפֶה, וְאָז הוּא אָכֵן מְקַבֵּל אֶת הָאֲפִיקוֹמָן שֶׁלּוֹ, כִּי 'תְּפַסְתָּ מְעוּט תְּפַסְתָּ'.

וְהִנֵּה עַכְשָׁו לִפְנֵי פֶּסַח שֶׁמְּכִינִים אֶת הַכֵּלִים לְקַבֵּל אֶת הַהַלָּכוֹת שֶׁל 'הַגְעָלַת כֵּלִים', כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֶת הַהַשְׁפָּעוֹת עִם כֵּלִים טְמֵאִים, כִּי הֲלֹא כָּל הַשֶּׁפַע יְקַבֵּל טֻמְאָה, וַיְפַסֵּידוּ אֶת כָּל הָאוֹרוֹת, וְאֵיךְ אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אוֹרוֹת וְהַשְׁפָּעוֹת עִם כֵּלִים טְמֵאִים? הֲלֹא כְּלִי חֶרֶס כְּשֶׁנּוֹגֵעַ מַשֶּׁהוּ רַק בָּאֲוִיר שֶׁל הַכְּלִי חֶרֶס אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא נָגַע כְּלָל עֲדַיִן בִּכְלִי עַצְמוֹ, רַק בָּאֲוִיר הַכְּלִי חֶרֶס, הוּא כְּבָר מְקַבֵּל טֻמְאָה. וְאֵיךְ יְקַבֵּל הַשְׁפָּעוֹת וְאוֹרוֹת וְכוּ' עִם כֵּלִים טְמֵאִים? וְלָכֵן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת 'הַגְעָלַת כֵּלִים', וּכְמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁהַכְּלִי שֶׁל הָאָדָם הוּא 'הַפֶּה', כִּי עַל יְדֵי הַפֶּה נַעֲשֶׂה הַכְּלִי לְקַבֵּל אֶת הַשֶּׁפַע, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פא, יא): "הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ", וְלָכֵן צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת 'הַגְעָלַת כֵּלִים', לְהַכְשִׁיר אֶת הַכֵּלִים לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹרוֹת וְכוּ' שֶׁיּוֹרְדִים בְּפֶסַח, וּכְמוֹ שֶׁרוֹאִים אֵצֶל אֵלּוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שֵׁן תּוֹתֶבֶת וְשֵׁן שֶׁל זָהָב - שֶׁנִּמְנָעִים מִלֶּאֱכֹל מַאֲכָלִים חֲמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת מִקֹּדֶם, וְעוֹשִׂים לָזֶה הַגְעָלָה קֹדֶם חַג הַפֶּסַח, כַּיָּדוּעַ. כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת הַגְעָלָה לְפִיו בְּרוּחָנִיּוּת, אִם הַפֶּה שֶׁלּוֹ נִפְגָּם בְּדִבּוּרִים אֲסוּרִים וּבִפְרָט כְּשֶׁדִּבֵּר נֶגֶד יִרְאִים וּשְׁלֵמִים רַחֲמָנָא לִיצְלָן, צָרִיךְ לְתַקֵּן אֶת פִּיו, כְּדִגְמַת שֶׁעוֹשִׂים הַגְעָלָה לַכֵּלִים שֶׁאֵינָם כְּשֵׁרִים, וְאֵיךְ עוֹשִׂים הַגְעָלָה לְפֶה כָּזֶה, אֵיךְ מְתַקְּנִים אֶת פִּיו? הַהֲלָכָה הִיא 'כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ', שֶׁכְּמוֹ שֶׁדִּבֵּר, רַחֲמָנָא לִיצְלָן, דִּבּוּרִים אֲסוּרִים נֶגֶד צַדִּיקִים וִירֵאִים וּשְׁלֵמִים - כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ מֵהַיּוֹם וְהָלְאָה לַעֲשׂוֹת בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ לְדַבֵּר רַק דִּבּוּרִים טוֹבִים, וְלֹא לְדַבֵּר חָלִילָה וְחַס נֶגֶד יִרְאִים וּשְׁלֵמִים, וּ'כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ', כְּמוֹ שֶׁדִּבֵּר עַד עַכְשָׁו 'רַע', יַעֲשֶׂה מֵעַכְשָׁו בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ, וְיַקְבֵּל עַל עַצְמוֹ לֹא לַחֲזֹר לְאִוֶּלְתּוֹ, וְכָךְ יִזְכֶּה לְטַהֵר אֶת פִּיו וּלְהָכִין

לְעַצְמוֹ כֵּלִים שְׁלֵמִים וּטְהוֹרִים לְקַבֵּל בּוֹ אֶת כָּל הַהַשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת הַיּוֹרְדִים לָנוּ בַּחַג הַזֶּה.

וְזֶהוּ ה'שַׁבָּת הַגָּדוֹל', שֶׁהִיא הֲכָנָה לִכְבוֹד חַג הַפֶּסַח, וְאָנוּ צְרִיכִים לְהָכִין אֶת עַצְמֵינוּ לִכְבוֹד הֶחָג הַזֶּה שֶׁמַּגִּיעַ בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה, כִּי כָּל הַהֲכָנוֹת לַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁל כָּל הַשָּׁבוּעַ מַתְחִילוֹת מֵהַשַּׁבָּת שֶׁלִּפְנֵי זֶה, כַּיָּדוּעַ. כִּי מֵהַאי יוֹמָא מִתְבָּרְכִין מִנֵּיהּ כָּל ו' יוֹמִין, וְהַשַּׁבָּת מַשְׁפִּיעַ בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְכָל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ הֶעָתִיד לָבוֹא. וְלָכֵן כְּבָר בַּשַּׁבָּת הַזּוֹ מַתְחִילִים לְהָכִין אֶת עַצְמֵינוּ עִם כֵּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם אֶת הָאוֹרוֹת. וְכֵן אַחֲרֵי פֶּסַח מְמָחֳרַת הַשַּׁבָּת כְּבָר מַתְחִילִים לְהָכִין אֶת עַצְמֵינוּ לְקַבֵּל אֶת הָאוֹרוֹת שֶׁל חַג הַשָּׁבוּעוֹת מֵשֵׁךְ כָּל יְמֵי הַסְּפִירָה שֶׁהֵם הֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

וְהַשְּׁתָּא יִתְבָּרַךְ יְזַכֵּנוּ לְהָכִין אֶת עַצְמֵינוּ כָּרָאוּי, בַּהֲכָנַת הַכֵּלִים לְקַבָּלַת הַשֶּׁפַע עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְנִזְכֶּה שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ כֵּלִים טְהוֹרִים אֲשֶׁר אֵינָם פְּגוּמִים, חַס וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי דִּבּוּרִים אֲסוּרִים שֶׁל לָשׁוֹן הָרָע וּרְכִילוּת, וּבִפְרָט שֶׁלֹּא לְלַכְלֵךְ אֶת הַפֶּה עִם דִּבּוּרִים אֲסוּרִים נֶגֶד יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים, וְכָךְ נִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת כָּל הָאוֹרוֹת וְהַהַשְׁפָּעוֹת הַיּוֹרְדוֹת מִלְּמַעְלָה בָּחַג הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְנִזְכֶּה לְהִטָּהֵר וּלְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשָּׁה שֶׁל מַעְלָה וְעַל יְדֵי זֶה יֶשְׁפַּע שֶׁפַע רַב בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְנִזְכֶּה לְתַקֵּן אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ וְרוּחוֹתֵינוּ וְנִשְׁמוֹתֵינוּ מִכָּל סִיג וּפְגָם, וּלְטַהֲרֵנוּ וּלְקַדְּשֵׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתְךָ הָעֶלְיוֹנָה אָמֵן סֶלָה.